

nu deželnega kulturnega sveta. Želel je, da bi vsaj na tem polju — živinoreja marljadvorske pasme — bilo delovanje skupno. Nekaj pojasnil sta nam dala tudi gg. Pfunder in Nagel. G. Pfunder nam je tudi s ponosom kazal sliko bika, ki ga je bil prodal. Tehtal je 1404 kg. To vam je bil eksemplar!

(Dalje prihodnjik.)

★

Lan in volna.

Še pred nedavnim časom so se zbirali domači in sosedje ob gorki peči k preji. Pridne ženske roke so kaj urno uravnavale tanke niti lana ali mehke volne in vsakemu je pel brneči kolovrat drugo obljubo. Ta si je želel belo nedeljsko srajco, drugi je zopet mislil na »gvant« za prihodnjo jesen, na tople nogavice in rokavice, dekleta so sanjala o lepih balih. Gospodinja je računala, za koliko vatlov platna ali volnenega blaga bo letošnji pridelek in kdo vse v družini je potreben in bo deležen dela in truda dolgih zimskih večerov. Lepo je bilo!

Dandanes najdemo le še redkokje kakšno lanišče, doma pridelano in predeno volno pa samo še v hribih in še tam vedno redkokje.

Ali ni to škoda? Ni več prijetnih prej, ni več one iskrene domačnosti. Gospodinja nima več skrbi z lanom, pa tudi ne veselja s platnom. Ni ji treba skrinje za shranitev platna, nima pa onih trpežnih duhtečih rjuh, ki so trpele iz roda v rod. Danes se kupijo cenejši, pa toliko manjvredni industrijski proizvodi.

Vse bolj bi se morale naše gospodinjice pobrigati za setev lanu, kjerkoli razmere to dopuščajo. Kolovrat, nekdanji ponos in paradni kos bale naših mater ne sme izginiti iz slovenskih kmetijskih domov.

In domača volna? Kako prijetne in predvsem trpežne so nogavice, jopice in druga oblačila iz domače volne. Seveda je bolj komudno, če se kupi vse to v trgovini za par kovačev. Ali pa kaj pomisliš na trpežnost te robe? Delavna obleka naj bo iz trpežnega blaga in tako blago je le iz domače volne. Obleka mora odgovarjati svojemu namenu, topla mora biti za zimo. Kar pa kupiš za nizko ceno v trgovini, ne more imeti vseh dobrih lastnosti. Ker cene največkrat niti daleko ne odgovarjajo kakovosti.

Sedaj pa malo računajmo: ovca da letno prilično 1 kg volne. Iz te množine lahko spleteš en moški telovnik z rokavi ali dva jopiča za šolarje. Ali spleteš tri pare nogavic ali dva para nogavic in 2 para rokavic.

Če kupiš 1 kg fabriške volne v štrencah, te stane 150 do 160 Din. Ker je tanjša, boš rabila 60 do 75 vek za en moški telovnik. Končno pa primerjaj glede toplote in trpežnosti te tri telovnike: v trgovini kupljen, doma spleten iz fabriške volne in onega iz doma predene in pletene volne. Prvi bo zdržal pri delu eno zimo, pa še zeblo te bo v njem. Drugi bo pretrpel morda 2 zime, a oni iz domače volne bo kljuboval štirim zimam in še dalje.

Spomladi volnene pletenine lepo opereš, zakrpaš, spraviš v skrinje ter zavaruješ pred molji, na jesen služijo zopet. Strgane rokave odparaš in spleteš nove, poškodbe zakrpaš z enako volno.

Prepričaj se enkrat o dobroti domače volne, ne bo ti žal. Ne prihraniš samo denar, ampak tudi skrbiš za zdravje svojcev, ker jih vremenu primerno oblečeš.

Vesel bo mož toplega telovnika in trpežnih nogavic, fantki in dekletca pa gorkih jopic, spodnjih hlačk in rokavic.

Pletenje je tako enostavno, da ga zmore vsaka šolarica. Če pa katera naših naračnic želi kakšno pojasnilo, se pa naj oglasi.

— —

Sekanica za nadevan gosji vrat.

Mastno svinjetino (zajca) fino sesek-ljaj, nato soli in popraj ter dodaj malo fino sekljane in na masti zarumenete čebule. Dobro premesi, predno napolniš v vrat.

★

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 7. novembra so pripeljali šeparji 199 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 14—15, slanina 13—16 Din. Kmetje so pripeljali 11 voz sena po 80—90, 4 otave po 70—75, 1 ovsene slame po 60 Din. Nadalje 18 voz krompirja po 0.80—1.50, 5 čebule 4—5 (česen 10—16), 39 zelja po 1—2 Dfn. Pšenica 2, rž 1.50, ječmen 1.50, oves 1.25—1.50, koruza 1.50, proso 2.50, ajda 1.25, ajdovo pšeno 5 Din. Luščen grah 10—12, celi orehi 6, luščeni 20—26. Koš 30—45, piščanci 25—65, raca 18—30, gos 40—80, puran 45—70 Din. Domači zajec 7—35, divji 20—30, srnjak (1 kg) 10—12, jerebice (komad) 12, kljunači 15 Din. Hren 14—16, kislo zelje 4, repa 2 Din. Gobe 1—2 Din. Grozdje 3 do 7, hruške 4—6, jabolka 3—4 Din. Mleko 2—3, smetana 10—12, med 14—20 Din. Suhe slive 8—12 Din. Surovi kostanji 1.50—2, pečeni 4—6, maroni 8 Din.

Mariborski svinjski sejem. Na svinjski sejem dne 6. novembra je bilo pripeljanih 314 svinj. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 40—60, 7—9 tednov 70 do 100, 3 do 4 mesece 140—250, 5 do 7 mesecev 300—400, 8 do 10 mesecev 450—500, 1 leto 580 do 800 Din. 1 kg žive teže 6—7, mrtve teže 9 do 10 Din. Prodanih je bilo 143 svinj.

★

Samooobložba boljševiškega zdravnika.

V Moskvi je umrl te dni zdravnik Sukov. Zapustil je državnemu pravdniku ljudskega sodišča pismo, katerega vsebino je objavilo časopisje in ki se glasi:

»Da sem se zastupil prostovoljno s ciankalijem (eden najhujših strupov), boste zvedeli tudi brez tega pisma. Na

»Zaupajte v usmiljenje božje in mirno pojdite v svoje domove.«

A ljudstvo ni šlo iz cerkve. Nikomur ni bilo za dom. Kakor da ga imel ne bi!

Tako hudi časi so bili!

Duhovnik je že davno vernike blagoslovil, razgubljal se je že dim in vonj kadila, a molilci se še vedno niso genili. Strah pred smrtjo, upanje, da so v hiši božji varnejši, sta jih na cerkvena tla prikovala. Ogromno število je zbuhalo pogum, dasi nihče pomagati ni mogel, ako je morilka zamahnila po kom v cerkvi in je umiral na posvečenih tleh.

Najhuje so trpele in drhete matere. Visoko gor k oltarju so dvigale otroke.

»Ne na nas, uboge grešnike, na te se ozri, o Bogi! O Jezus, prijatelj otrok, teh se usmili! O Marija, Žalostna Mati, daj se omehčati, prosi pri Bogu za nas!«

A celo Žalostna Mati, Mati usmiljenja, je bridko molčala, kakor ne bi smela slišati prošnje, ne bi mogla, ne smela pomagati.

Bil je grozen čas!

Roka Gospodova je zavihtela bič in ga ni marala sredi kazni ustaviti in odtegniti. Z vso močjo in bridkostjo je moral pasti na grešno, v grozi drgetaloče človeštvo, vsepovsodi je moral rane sekati.

Bil je strašen račun Boga z ljudmi...

V celicah mestnih samostanov pa so v poznih nočnih urah klečali blede menihi, do smrti utrujeni po vsednevem delu. Na golih tleh so klečali, borili se z Bogom in prosili:

»Usmili se, o Gospodi Prizanesi, o Jezus, prizanesi!«

A kakor bi bilo nebo tudi za njih prošnje in klice gluho!

Vžgal se je plamen jeze božje, brez usmiljenja je žgal, moril, pustošil.

V.

Dominik je vse te mesece prišel le malo iz mesta. Ko je začela črna smrt kositi, je bilo v prvem presenečenju in strahu dovolj dela z raznimi pripravami za obrambo kakor tudi z obolelimi in umrlimi. Potem bolezen mestnega sodnika. Ta je naprtla vse delo gospodu mestnemu pisarju in Dominiku. Nemiri v mestu so tudi zahtevali neprestane pozornosti in paznosti.

Prišle so še druge neprilike in nevšečnosti. Ko je Dominik po izbruhu kuge dva, trikrat jezdil na Hajdino, je opazil, da ga ljudje, ki so ga poprej zmerom prijazno pozdravljali — izvzemši nekaj fantov, ki so pač vsakogar mrzeli, kdor je v njihovo

Po ostankih okostja se je moglo presoditi, da je bila tam pokopana kakih 10 let stara deklica. Pri njej so našli mnogo steklenih stvari, kar kaže, da je bila visokega in bogatega rodu. Nadalje je bila tu celotna zbirka igračk, sličnih našim upodobljenim živalim, potem modre in zelene igralne značke, raci podobna ptica iz gline in dve skledici v veliki žepne ure. Po dobi, v kateri je tista deklica umrla, se sodi, da je starost teh igračk kakih 1500 let.

Brzojavka. Mesar je pri nekem kmetu kupiti svinjo. Ker kmeta ni bilo doma, je svinjo prodala njegova žena, a pod pogojem, ako bo

lističu, katerega sem pustil v svojem stanovanju, so zabeležene besede: »Kaznujem se sam radi ene napake.« Za te besede sem dolžen v očiščed zakonu pojasnitev. Nekeč je prišla k meni soproga profesorja in mi je tožila radi bolečin v zgornji ustnici. Pri natančnejšem pregledu sem odkril neznatno oteklino, ki se mi je zdela sumljiva. Izprašal sem bolnico in jo prosil, naj mi pokaže barvilo za ustnice. Natančna razkrojila barvila so dokazala, da je sredstvo lepotečenja sestavljeno iz konjske masti. Bilo je to v času, ko je zavživalo rusko prebivalstvo v letu trajanja lakote konjsko meso. V barvilo so bili bacili smrkavosti. Konjska smrkavost je grozna bolezen, ki preide tudi na človeka in ko je zaključek je vsikdar — smrt! Naročil sem k sebi g. profesorja, mu razložil ženin položaj in mu dal tudi nasvet, katerega je izpolnil. Mož se je podal domov in je dal svoji nič hudega sluteči ženi ciankali. Izstavil sem mrtoogledno izpričevalo, ki se je glasilo, da je umrla ženska vsled kapi. Gospod profesor ni danes več med živimi in mu ne more škodovati moje priznanje.

Služaj profesorjeve žene me je napotil, da sem ravnal z vsemi bolniki, ki so se zatekli k meni z neozdravljivimi boleznimi, na enak način, da bi jih rešil mučne smrti. Vi kot državni pravdnik že veste, da nisem jaz prvi, ki sem prišel na umor iz usmiljenja. Poznam mnogo poklicnih tovarišev, ki so z menoj istega mnjenja. Težko je, neozdravljivemu bolniku razkriti istino. Ravnotako je nemogoče, prepustiti odločitev za umor reveža sorodnikom ali prijateljem. Vsa ta razmišljanja so me pripravila do spoznanja, da sem obračunal kar sam z žrtvami neozdravljivih bolezni, ne da bi bil koga vprašal. Zastrupljaj sem take bolnike in izstavljaj napačna potrdila o vzroku smrti.

Pred dnevi je umrla bolnica Nataša, po mojem spričevalu na srčni kapi. V resnici pa sem jo zastrupil. To je bil moj 40. umor. Ugotovil sem oteklino raka in sem bil mnjenja, da bi bila ope-

racija itak brezuspešna. Ko sem pa pozneje raztelesil truplo, sem odkril grozno zmoto. Oteklina je bila čisto nedolžnega značaja. Nataša je bila moja nevesta, vendar to ne spada k stvari. Podal sem se k duhovniku in sem se mu spovedal slučaja. Dobri starec je omedlel, ko je čul strašno izpoved. Ali ni vseh 40 umorov strašna zmota in greh, nad katerega odpuščanjem sem obupal!

*

OBČNI ZBOR MARIBORSKE PROSVETNE ZVEZE

se vrši v četrtek, 26. novembra, v Mariboru v dvorani Prosvedne zveze v Zadrugi gospodarski banki. Začetek občnega zbora ob 10. uri predpoldne. Društva, pošljite svoje zastopnike!

Krščanska ženska zveza v Mariboru priredi v nedeljo dne 15. novembra ob pol petih popoldne v dvorani Prosvedne zveze proslavo 700letnice smrti sv. Elizabete. Vljudo vabimo vse članice, člane in prijatelje, da se proslave udeležijo v čim večjem številu. Vstopnice se dobijo pri vseh gospeh odbornicah. — Odbor.

Opolnica. Katoliško prosvedno društvo pripravlja za dogleden čas, najbrž že dne 15. novembra, krasno ljudsko igro »Mlinar in njegova hča«. To bo v novi seziji že druga predstava. Pred predstavo nastopi pevski zbor. Vsi prijatelji poštene zabave prijazno vabljeni!

Malda Nedelja. Velika tombola se vrši v nedeljo dne 15. novembra točno ob treh popoldne v Društvenem domu ob vsakem vremenu. Nad 300 krasnih dobitkov, kakor vreče moke, obleke, perilo, podplati itd. Vabljeni vsi od blizu in od daleč! Ne zamudite tako ugodne prilike!

Središče ob Dravi. V nedeljo dne 15. novembra priredi tukajšnji Ljudski oder v Društvenem domu krasno narodno igro s peljem »Do-

men« v petih dejanjih. Vabimo k obilni udeležbi. Začetek ob 7. uri zvečer. — Naše društvo »Središka prosveta« je imelo dne 25. oktobra svoj redni letni občni zbor, združen s predavanjem g. Mihelčiča o zavarovanju. Tri ure trajajoči občni zbor je pokazal, koliko je društvo v pretečenem poslovnem letu storilo za ljudsko prosveto. Samo nekaj števil. Članov ima 167. Odseki: Fantovska Sloga, dekliska Vigred, dramatični Ljudski oder, tamburaški, pevski. Društvo je imelo pod predsedstvom kaplana Andreja Stakne 12 odborovih sej, odsekovi odbori pa 30 sej. Poučnih predavanj je bilo 32, med temi 9 s skioptičnimi slikami, fantovski odsek je imel še posebej 16 sestankov, dekliski pa 7. Dramatičnih nastopov je bilo 12. Priredili smo tudi prosvetno akademijo, proslavili očetov in materin dan z izbranim sporedom. Vaj za razne nastope je bilo nad 100. Denarnega prometa je bilo 23.666 Din. Dopisov 150. Že te številke kažejo, koliko ur, namenjenih počitku, je morala žrtvovati navdušena mladina, da je te uspehe dosegla kljub vsakokratnim nasprotovanjem. Izvoljen je bil stari odbor.

*

Predsednikovi milijoni.

Avguštin Leguia, ki je bil 15 let neomejen diktator južnoameriške države Peru, tiči že pol leta v ječi, ki je oddaljena komaj 100 m od predsednikove palače, kjer je izvrševal poprej svojo visoko službo.

Kakor njegov slavn prednik, prvi španski zmagovalc države Peru, Pizarro, je sanjal tudi Leguia o bogati in močni državi. Balzamirano truplo Pizarro počiva v stekleni krsti v katedrali peruanskega glavnega mesta; Leguia in njegov sin pa premišljujeta vsak v svoji zaporni celici o minljivosti posvetne sreče.

Peruanske oblasti se trudijo, da bi izsledile težke milijone, katere je naložil ter skril predsednik Leguia po inozemskih bankah. Doslej so bila vsa tozadevna povpraševanja zamanj in zaprti Leguia se brani trdovratno, da bi o naložbi kaj izpovedal ter izdal.

mož s prodajo zadovoljen. Naslednji dan je mesar prejel sledečo brzojavko: »Strinjamo se s prodajo svoje žene po dve liri za kilogram žive teže. Jo pošljem jutri.«

Vandrovce je potkal na vrata: »Gospa, holan sem. Zdravnik mi je dal tole medicino, pa je ne morem vzeti, je dejal ter ji pokazal steklenico. — Gospa: »Ubožec. Zlico rabite in kozarec vode, kajne?« — Vandrovce je odkimal: »Ne, radi tega bi vas ne nadlegoval. Toda, zdravilo moram jemati po kosilu. Gospa, ali vam je morda kaj od opoldne ostalo?«

Noče delati. Len dijak (pri sebi): »Danes

vas in med njihova dekleta silil — gledajo po strani, skoro sovražno.

In res je hajdinski krojač in godec Martinek Mlakar, daleč naokoli znan dobrovoljček in šaljivec, ki so ga bile polne vse gostilne in je vse slišal in izvedel, Rajavca opozoril, naj gospod Dominik rajši ne prihaja več v vas. Zakaj ljudje se boje, da bi zanesel med nje strup črne kuge.

Rajavec se izprva za svarilo ni mnogo zmenil. A ko je nekaj ljudi nenadoma zbolelo tudi na Hajdini, nekaj jih umrlo, so mnogi, zlasti moška mladina, naravnost in odkrito govorili, da je pisarjev fant, ki se pri Rajavcu ženi, bolezen iz mesta prinesel. In so grozili, da mu poti na Hajdino ne bodo več posebno prijetne.

Martinek je Rajavca posvaril še resneje. Dasi pijanček, ni bil nevhvaležen za dobroto, ki so jih sprejemali otroci in žena od Rajavčevih, ko so pomanjkanje trpeli, ker se je on po gostilnah klatil in še tisto malo, kar je zaslužil, zapravil in zapil. Zadnji časi, umiranje krog njega, ga je naredilo resnejšega, za dobro dovtetnejšega. In je hotel nekaj dobrega storiti tudi Rajavčevim in Dominiku, ki ga je zaradi njegovega vedrega in priljudnega značaja rad imel.

Tedaj je Rajavec res prosil Dominika, naj nekaj časa ne prihaja. Saj ve, kako je vse razburjeno, vse

brez uma, za vsako nepremišljeno dejanje kakor nikoli poprej pripravljeno.

A mladenič se je čudil: »Da bi se bal! Nikoli se nisem, v teh časih še manj. Saj slednji dan zrem smrti v oči.«

A Rajavec je govoril, kako ga gledajo sosedi že skoro vsi po strani. In ne bi imel rad ne zaradi sebe in svojih, ne zaradi brata župnika, če bi nastalo res sovrašтво vse vasi zoper njega in njegove. In da je krojač Martinek, ki mnogo sliši in izve, govoril to in to. In gotovo ne brez vzroka.

Naposled se je Dominik vdal, dasi s težkim srcem.

Ko je jezdil nazaj v mesto, je sedel Martinek ob oknu svoje raztrgane kočje in je sinčku hlače krpal — najbolj strgani v vasi so bili vedno njegovi otroci.

Dominik je pred oknom konja ustavil.

»Mlakar, ali bi mi storili veliko uslugo?«

»Rad, gospod, če takle krojaček more takemu gospodu kaj storiti.«

»Ako bi v prihodnjih časih ne prijezdil več ven, pa bi se pri Rajavcu kaj posebnega dogodilo, recimo, da bi Rozka zbolela — zakaj nihče ne ve danes, kaj nam prinese jutrišnji dan — ali bi zakurili na Rajavčevi njivi ob cerkvi tri ognje?«

»Rad, gospod Dominik. Rajši bi pa imel, če ne bo potrebno.«